

MÖHTƏŞƏM 20 İL

2003 2023

Ulu Öndər Heydər Əliyevin əbədiyaşar ideyalarını ümum-mill mənafelərimizə söykənən meyarlarla zənginləşdirərək 20 illik çağdaş tariximizə zəfər dolu şanlı səhifələr yazan möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin uğurla həyata keçirdiyi islahatlar ölkəmizin iqtisadi təhlükəsizliyinin təmin edilməsində, onun beynəlxalq ticarət əlaqələrinin genişləndirilməsində əhəmiyyətli rol oynayan gömrük sisteminin də inkişafına mübit şərait yaratmışdır.

Müstəqilliyimizin ilk illərində bütün sahələrdə yaranan durğunluq Ümummilli Lider Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışından sonra dinamiki inkişafı əvəz olundu. Hələ 1997-ci ildə, gömrük orqanlarının yaradılmasının 5 illiyinə həsr olunmuş görüşdə dahi rəhbər proqram xarakterli çıxışı ilə gömrük orqanları qarşısında strateji vəzifələr qoydu, gənc respublikamızın iqtisadi təhlükəsizliyinin təmin olunması baxımından müstəqil gömrük siyasətinin əsas konturlarını və inkişaf istiqamətlərini müəyyənləşdirdi. Ulu Öndər dünya gömrük ailəsinə layiqli üzv olmağı, müvafiq avadanlıqlarla təchiz olunmuş müasir sərhəd-buraxılış məntəqələrinin yaradılmasını, gömrük qanunvericiliyimizi beynəlxalq hüquq normalarına uyğunlaşdırmağı, elektron qaydada bəyanətmə sisteminin yaradılmasını və bütün bunları idarə edəcək peşəkar gömrük mütəxəssislərinin yetişdirilməsi üçün kadr hazırlığı sisteminin qurulmasını strateji hədəf olaraq müəyyən etdi. Ölkəmizin gömrük xidməti bu strateji hədəflərə muntəzəm ardıcılıqla nail olmağa başladı.

Ötən dövr ərzində Dövlət Gömrük Komitəsi qarşıya qoyulmuş vəzifələri yerinə yetirmək məqsədilə gömrük inzibatchılığının normativ-hüquqi bazasının təkmilləşdirilməsi, mal və nəqliyyat vasitələrinin gömrük rəsmiləşdirilməsi prosesinin sadələşdirilməsi, ticarətin asanlaşdırılması, gömrük sərhədindən mal dövriyyəsinin, o cümlədən tranzit yük daşımalarnın artırılması, çevik idarəetmə sisteminin tətbiqi, şəffaf biznes mühitinin formalaşması, məmursahibkar təmasının minimuma endirilməsi istiqamətində zəruri tədbirlər həyata keçirilmişdir.

Möhtərəm Prezident İlham Əliyevin 2003-2023 illəri əhatə edən 20 illik rəhbərliyi dövründə gömrük orqanlarında müasir texnologiyaların tətbiqi, gömrük əməkdaşlarının potensialının gücləndirilməsi, sərhəd-buraxılış məntəqələrində infrastrukturun dünya standartları səviyyəsinə qədər qurulması siyasəti uğurla davam etdirilmişdir. Dövlət başçısının uzaqgörən siyasətinin, ali diqqət və qayğısının nəticəsi olaraq, tarixi ləpə yolu üzərində yerləşən müstəqil Azərbaycan Respublikası beynəlxalq ticarət zəncirinin mühüm həlqələrindən biri kimi "Şimal-Cənub", "Şərqi-Qərbi" dəhlizləri vasitəsi ilə yüklərin səmərəli və vaxtında daşınmasını mühüm rol oynayır. Hazırda dünyada gedən qloballaşma prosesinin fonunda ölkələri, beynəlxalq iqtisadi sistemə inteqrasiya prosesini gücləndirən vacib məsələlərdən biri beynəlxalq ticarət zəncirinin davamlılığını, intensivliyinin təmin olunması və asanlaşdırılmasıdır.

Respublikamızın iqtisadi-ticarət əlaqələrinin coğrafiyasının ildən-ildə genişlənməsi, həmçinin idxal-ixrac əməliyyatlarının həcmünün durmadan artması, Azərbaycanın beynəlxalq iqtisadi sistemə inteqrasiya prosesini gücləndirən vacib məsələlərdən biri beynəlxalq ticarət zəncirinin davamlılığını, intensivliyinin təmin olunması və asanlaşdırılmasıdır.

Dövlət Gömrük Komitəsinin Akademiyasında keyfiyyətli mütəxəssis hazırlığı üçün müasir standartlara cavab verən maddi-texniki baza yaradılmış və daim təkmilləşdirilməkdədir. Mütəxəssis hazırlığında inkişaf etmiş ölkələrin aparıcı elm və tədris mərkəzlərinin təcrübəsindən istifadə edilir. Gömrük Akademiyası və inkişaf etmiş ölkələrin aparıcı elm və tədris mərkəzlərinin təcrübəsindən istifadə edilir. Gömrük Akademiyası və inkişaf etmiş ölkələrin aparıcı elm və tədris mərkəzlərinin təcrübəsindən istifadə edilir.

həmçinin "Gömrük prosedurlarının sadələşdirilməsi və uzlaşdırılması haqqında" Beynəlxalq Konvensiyanın müddəalarının (Kioto Konvensiyası) və Ümumdünya Gömrük Təşkilatının "Beynəlxalq Ticarətin Asanlaşdırılması və Təhlükəsizliyi üzrə Çərçivə Standartları"nın milli gömrük qanunvericiliyində əks etdirilməsi məqsədilə 2011-ci il 24 iyun tarixli 164-IVQ nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu - yeni Gömrük Məcəlləsi qəbul edilmişdir.

Təsədüfi deyil ki, ümumdünya gömrük ailəsinin mötəbər üzvü olan Dövlət Gömrük Komitəsinin təşəbbüsü ilə Ümumdünya Gömrük

İlham Əliyevin islahatlar strategiyasının real nəticələri

Dövlət Gömrük Komitəsi iqtisadi inkişafa mühüm töhfə verir

Təşkilatın Brüssel şəhərindəki iqtisadiyyatının qarşısında Dədə Qorqud abidəsi ucaldılmış, abidənin 18 may 2004-cü ildə keçirilən açılışında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev iştirak etmişdir.

24 saat fasiləsiz hüquq-mühafizə fəaliyyəti göstərən gömrük əməkdaşlarının sağlamlıq vəziyyətinin müəyyən edilməsi, gömrük əməkdaşlarının tibbi xidmətə ehtiyaclarının ödənilməsi və tibbi təminatının yaxşılaşdırılması məqsədilə 2008-ci il dekabrın 25-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin iştirakı ilə Mərkəzi Gömrük Hospitalının açılış mərasimi keçirilmişdir. Mərkəzi Gömrük Hospitalı ölkəmizin ən peşəkar tibb müəssisələrindən biri olduğunu 2020-ci ildə baş verən koronavirus pandemiyası zamanı sübut etmiş, xeyli sayda insanın həyatı təhlükəsini aradan qaldırmışdır.

Məlumdur ki, peşəkar gömrükçü həyətini yaratmaqda mütərəqqi gömrük inzibatchılığını təmin etmək mümkün deyil. Möhz bu məqsədlə, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2012-ci il 24 yanvar tarixli 1972 nömrəli sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsinin Akademiyası yaradılmışdır. Ölkəmizin strateji hədəflərinə uyğun təhsil verməyi, yüksəkixtisaslı gömrükçü yetişdirməyi, millətimize, dövlətçiliyimizə, milli-mənəvi dəyərlərimizə sahib olan, gömrükçü adını uca tutan şəxsiyyətlər formalaşdırmaq Dövlət Gömrük Komitəsinin Akademiyasının qarşısına qoyulmuş və bu onun şərafli yerinə yetirdiyi vəzifələrdəndir.

Dövlət Gömrük Komitəsinin Akademiyasında keyfiyyətli mütəxəssis hazırlığı üçün müasir standartlara cavab verən maddi-texniki baza yaradılmış və daim təkmilləşdirilməkdədir. Mütəxəssis hazırlığında inkişaf etmiş ölkələrin aparıcı elm və tədris mərkəzlərinin təcrübəsindən istifadə edilir. Gömrük Akademiyası və inkişaf etmiş ölkələrin aparıcı elm və tədris mərkəzlərinin təcrübəsindən istifadə edilir.

Bazar iqtisadiyyatına keçid dövrünü yaşayan ölkələrdə olduğu kimi, Azərbaycanda da sahibkarlığın inkişafı prosesini çətin və ağır yol keçmişdir. Ölkə rəhbərliyi tərəfindən sahibkarlığın inkişafı etdirilməsi, ona normal şərait yaradılması daim

diqqət mərkəzində saxlanılmış, gömrük orqanları bu prosesdən kənar qalmamışdır.

2003-2023-cü illərdə dövlət idarəetmə sistemlərinin inkişafı üçün cənab Prezidentin qəbul etdiyi silsilə qərarlarla ölkə iqtisadiyyatının dövlət idarəetmə sisteminin və onun vacib tərkib hissəsi olan gömrük sisteminin dayanıqlı inkişafını təmin edən mühüm icra göstəriciləri müəyyən edilmişdir.

Belo ki, dövlət başçısının 2 avqust 2006-cı il tarixli 1583 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının Ümumdünya Ticarət Təşkilatına üzv olması prosesi ilə əlaqədar qanunvericiliyin Ümumdünya Ticarət Təşkilatının tələblərinə uyğunlaşdırılması üzrə Tədbirlər Planı" təsdiq edilmiş, burada mallarla ticarətə təsir göstərən siyasətə dair və ticarətə bağlı əqli mülkiyyət rejiminin tənzimlənməsinə dair tədbirlər yer almışdır.

Ölkə Prezidentinin 1 fevral 2007-ci il tarixli 1925 nömrəli digər sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının Gömrük sisteminin 2007-2011-ci illərdə inkişafına dair Dövlət Proqramı"na, eləcə də ölkə başçısının 11 noyabr 2008-ci il tarixli 12 nömrəli fərmanına əsasən, Azərbaycan Respublikası dövlət sərhədinin buraxılış məntəqələrindən keçirilən malların və nəqliyyat vasitələrinin yoxlanılmasında "bir pəncərə" prinsipinin tətbiqi ilə gömrük inzibatchılığını keyfiyyətə yeni səviyyəyə qaldırılmışdır. Möhz bunun nəticəsində gömrük qanunvericiliyinin həyata keçirilməsi, milli-mənəvi dəyərlərimizə sahib olan, gömrükçü adını uca tutan şəxsiyyətlər formalaşdırmaq Dövlət Gömrük Komitəsinin Akademiyasının qarşısına qoyulmuş və bu onun şərafli yerinə yetirdiyi vəzifələrdəndir.

"Bir pəncərə" prinsipinin tətbiqi iqtisadi operator və sahibkarlıq subyektləri üçün resurslardan daha səmərəli istifadə olunmasını, rəsmiləşdirmə müddətinin azaldılması nəticəsində malların gəndəriş və idxalına icazələrin alınması prosedurunun sürətlənməsini, sərhəd keçid prosedurları ilə bağlı tələblər haqqında məlumatlılığın və şəffaflığın artırılmasını, qurumlararası əməkdaşlığın gücləndirilməsini, eləcə də ticarət əlaqələrinin genişləndirilməsini təmin etmişdir.

Ötən 20 il ərzində gömrük nəzarəti metodlarının beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması, gömrük prosedurlarının elektronlaşdırılması, qaçaqmalçılığa və gömrük işi sahəsin-

də digər hüquqpozmalara qarşı mübarizənin gücləndirilməsi, gömrük rəsmiləşdirilməsi infrastrukturunun inkişaf etdirilməsi və beynəlxalq əməkdaşlığın genişləndirilməsi daim diqqət mərkəzində saxlanılmışdır.

2003-cü ildə Bakı şəhərində Ümumdünya Gömrük Təşkilatı Regional Tədris Mərkəzi və Kinoloji Mərkəz istifadəyə verilmişdir. 2006-cı ildə Dövlət Gömrük Komitəsi İnformasiya-Sorğu Mərkəzi və müasir Server Xidməti istifadəyə verilmiş, 2011-ci ildə isə ÜGT-nin Bakı şöhrətində Potensialın Gücləndirilməsi üzrə Avropa Regional ofisi açılmışdır. 2014-cü ildə Hava Nəqliyyatında Baş Gömrük İdarəsində "Hədəf" Mərkəzi fəaliyyətə başlamışdır.

Gömrük qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsi sahəsində "Gömrük prosedurlarının sadələşdirilməsi və harmonizə edilməsinə dair Kioto Konvensiyası"nın müddəalarına nəzərə alınmaqla hazırlanmış yeni Gömrük Məcəlləsi qəbul edildikdən sonra Azərbaycan Respublikasının Xarici İqtisadi Fəaliyyətinin Mal Nomenklaturası (XİF MN) daha da təkmilləşdirilmiş, gömrük sisteminin rəqəmsallaşdırılması geniş vüsət almışdır.

Dövlət başçısı məmur-vətəndaş təmasının minimuma endirilməsini, elektron gömrük xidmətlərinin sayının və çeşidinin artırılmasını, bəyanatların elektron formada qəbulunu, müvafiq sahələrdə ayrı-ayrı dövlət orqanları ilə məlumat mübadiləsinin elektron qaydada həyata keçirilməsini, gömrük nəzarətinin səmərəliliyinin artırılmasını gömrük orqanları üçün bir vəzifə olaraq müəyyən etmişdir. Eyni zamanda gömrük sisteminin mövcud olan texnologiya və avadanlıqlardan istifadə etməklə gömrük risklərinin avtomatlaşdırılması idarəetmə sistemini təkmilləşdirməsi, beynəlxalq təcrübədə qəbul olunmuş və Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrlə müəyyən edilmiş kvivalentlik prinsipinə uyğun olaraq ixracatçı ölkə tərəfindən əvvəlcədən verildən baytarlıq, fitosanitar, gigiyenik, mənşə və digər sertifikatları (şəhadətnamələri) əsasında malların gömrük sərhədindən sürətli keçidində şərait yaradılması və aidiyyəti dövlət orqanlarının bu barədə elektron formada məlumatlandırılması, vaxt itkisinin aradan qaldırılması məqsədilə qısa idxal bəyannaməsinin və mülki dövriyyəsi məhdudlaşdırılmış malları dövriyyəsinə verilən xüsusi icazə

zəncin əvvəlcədən yoxlanılması da həlli vacib məsələlər kimi müəyyən edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Gömrük sisteminə islahatların davam etdirilməsi ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında" 4 mart 2016-cı il tarixli, 1853 nömrəli və "Milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritəsinin başlıca istiqamətləri"nin təsdiqi və bundan irəli gələn məsələlər haqqında" 16 mart 2016-cı il tarixli, 1897 nömrəli sərəncamları və digər hüquqi aktlara uyğun olaraq malların və nəqliyyat vasitələrinin gömrük rəsmiləşdirilməsinin sadələşdirilməsi və elektron gömrük xidmətlərinin daha da genişləndirilməsi məqsədilə "Yaşıl dəhliz", eləcə də beynəlxalq təcrübədə mövcud olan digər buraxılış sistemlərinin yaradılmasını təmin edilməsi ilə bağlı və digər istiqamətdə bir sıra mühüm tədbirlər həyata keçirilmişdir.

Belo ki, bu sərəncamla dövlət sərhədinin buraxılış məntəqələrində buraxılış qabiliyyətini artırmaq, vətəndaşların rahatlığını və məmnuniyyətini təmin etmək üçün malların və nəqliyyat vasitələrinin yoxlanılmasında "bir pəncərə" prinsipinin daha da təkmilləşdirilməsi, idxal-ixrac əməliyyatları üzrə gömrük rəsmiləşdirilməsinin sadələşdirilməsi istiqamətində işin beynəlxalq standartlara uyğun aparılması, müasir normativ hüquqi bazanın yaradılması, ticarətin asanlaşdırılması, gömrük sərhədindən mal dövriyyəsinin sürətləndirilməsi, ölkədə sahibkarlığın inkişafında və biznes mühitinin formalaşmasında, iqtisadi təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsində gömrük sisteminin rolunun daha da artırılması üçün bir sıra məqsədyönlü işlərin görülməsi mühüm vəzifə olaraq müəyyən edilmişdir.

Dövlət başçısının 21 may 2016-cı il tarixli 920 nömrəli fərmanı ilə "Malların və nəqliyyat vasitələrinin gömrük sərhədindən keçirilməsi üçün "Yaşıl dəhliz" və digər buraxılış sistemlərinin istifadə Qaydaları" təsdiq olunmuşdur. Bu qaydaların məqsədi gömrük rəsmiləşdirilməsinin daha çevik və şəffaf həyata keçirilməsi və məmur-sahibkar münasibətlərinin müasir idarəçilik prinsipləri əsasında inkişaf etdirilməsi, o cümlədən risk qiymətləndirilməsinin nəticələrində, avtomatlaşdırılmış elektron informasiya sisteminin imkanlarından istifadə etməklə, yarıncı bələk təhlükənin səviyyəsinin

əvvəlcədən müəyyən edilməsi, gömrük nəzarətinin formalarının idxal-ixrac prosedurları üzrə tətbiqinin daha da optimallaşdırılmasında iştirak etmişdir.

Eyni zamanda Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 21 dekabr 2018-ci il tarixli, 427 nömrəli fərmanı ilə "Xarici ticarət iştirakçılarının "Yaşıl dəhliz" buraxılış sistemindən daimi istifadə hüququnu əldə etməsi, həmin hüququn dayandırılması, ləğvi və bərpası Qaydası" təsdiq olunmuşdur. Bu qaydanın məqsədi idxal-ixrac əməliyyatlarında qanunvericiliyə riayət edən xarici ticarət iştirakçıları üçün daha əlverişli şərait yaratmaq, gömrük sərhədindən mal dövriyyəsinin sürətləndirilməsi yolu ilə ölkənin ixrac potensialını gücləndirmək, Ümumdünya Gömrük Təşkilatının tövsiyələrinə və beynəlxalq təcrübələrə uyğun olaraq xarici ticarət iştirakçılarında köntüllü riayət mədəniyyətini formalaşdırmaq, gömrük nəzarəti formalarını risk qiymətləndirilməsi əsasında tətbiq etmək, mal-

olmaqla ölkənin quru, hava və dəniz yollarında respublikanın iqtisadi mənfəcini və təhlükəsizliyini qoruyur, qaçaqmalçılığa qarşı uğurla mübarizə aparır.

Büdcə daxilolmalarında xüsusi payı olan Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsi fiskal sahədə qarşıya qoyulmuş vəzifə və tapşırıqları yüksək səviyyədə yerinə yetirmək məqsədilə müəyyən edilmiş büdcə öhdəliklərini uğurla icra edir. Belo ki, cari ilin 9 ayı ərzində gömrük orqanlarının xətti ilə 4 milyard 392,78 milyon manat proqnoz qarşı 4 milyard 706,61 milyon manat olmaqla, 318,82 milyon manat artıq vəsaitin gömrük orqanları tərəfindən dövlət büdcəsinə köçürülməsi təmin edilmiş və 9 aylıq büdcə öhdəliyi 107,14 faiz yerinə yetirilmişdir.

Beynəlxalq ticarət-təchizat zəncirinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, ticarətin asanlaşdırılmasına şərait yaradılması məqsədilə gömrük sərhədindən keçirilən malların və nəqliyyat vasitələrinin gömrük ərazisinə daxil olması, oradan çıxması və tranziti ilə bağlı əldə edilən məlumatların başqa ölkələrin gömrük və digər səlahiyyətli dövlət orqanları ilə elektron informasiya mübadiləsinin təmin etmək gömrük orqanlarının hal-hazırda həyata keçirdiyi strateji hədəflərdəndir.

Belo ki, Dövlət Gömrük Komitəsinin təşəbbüsü ilə yaradılan Transxəzər Beynəlxalq Orta Dəhliz Tranzit Portalı ölkə ərazisindən keçən tranzit daşımalara rəqəmsal dəstək mexanizmidir.

Xarici ticarətin gömrük statistikasını beynəlxalq təcrübəyə və standartlara uyğun inkişaf etdirilməsi, onun düzgünlüyünü və operativliyini təmin etmək məqsədilə xarici iqtisadi fəaliyyətin mal nomenklaturasında malların növlərə görə ətraflı təsvir edilməsi, xarici iqtisadi fəaliyyətin mal nomenklaturasının təfsiri üzrə beynəlxalq şərhiləri (qeydləri) gömrük işində tətbiqini təmin edən mexanizmlər, məcburi qərarlar sisteminin tətbiqi, habelə gömrük risklərinin müasir metod və alətlərlə (süni intellekt) idarə olunması sisteminin yaradılması gömrük orqanlarının əldə etdiyi son nailiyyətlərdəndir.

Əldə olunan nailiyyətlərlə kifayətlənməyən gömrük orqanları bilirlər ki, İkinci Qarabağ müharibəsi zərərindən yaranan böyük gəziyası və iqtisadi imkanların, müasir dövrdə baş verən qlobal dəyişikliklərin ölkəmizin xarici ticarət əlaqələrinə və tranzit imkanlarına etdiyi təsir gömrük orqanlarından çevik və müasir çağırışlara cavab verən həllər tələb edir. Ənənəvi tərəfdar ölkələrlə ticarətdə yaranan yeni imkanlar həm də yeni risklər yaradır. Bu ziddiyyətli iqtisadi platforma gömrük işinin təkmilləşdirilməsini və bütün təhlükələrə hazır olmağı tələb edir. İxracın, xüsusilə qeyri-neft sektorunun ixracının stimullaşdırılması, idxal-əvəzədiç məhsulların yerli istehsalının təşviqi olunması, qanunvericiliklə gömrük orqanlarına həvalə edilmiş milli və iqtisadi təhlükəsizlik tədbirlərinin icrası gömrük orqanlarının üzərinə bir sıra yeni vəzifələrin yerinə yetirilməsi tələbini qoyur (smart əgillil). Bunlar gömrük sərhəd-buraxılış modellərinin tətbiq edilməsi, gömrük qanunvericiliyinə köntüllü riayət edən xarici ticarət iştirakçıları üçün üstün hüquqları ehtiva edən mexanizmlərin yaradılması, korrupsiyaya istisna edən, cinayət tərkibli əməllərdən çəkinməyə sövq edən, dürüstlüyi təbliğ edən təlim və maarifləndirici tədbirlərin həyata keçirilməsi və s.

Ölkəmizdə həyata keçirilən irimiqəyşli iqtisadi islahatlarda Dövlət Gömrük Komitəsinə həvalə edilmiş vəzifələrin vaxtında və keyfiyyətlə icrasına nail olmaq məqsədilə gömrük orqanlarının fəaliyyətində şəffaflıq səviyyəsinin yüksəldilməsini, sahibkarlıq subyektlərinin, vətəndaşların və gömrük əməkdaşlarının məmnuniyyətini, büdcə daxilolmalarında gömrük ödənişlərinin dayanıqlılığını, rəqəmsal gömrük sisteminin yaradılmasını, güclü və güvənli hüquq-mühafizə tədbirlərini özünə strateji hədəf müəyyən edən gömrük orqanları cənab Prezidentin müəyyən etdiyi daxili və xarici siyasətin uğurla həyata keçirilməsini yüksək peşəkarlıqla icra edəcəklər.

Şahin BAĞIROV,

Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsinin sədri